

A HŐS VÁNDORLÁSAI

Emigránsok XXV. Az odesszai Okostóbiás

A Luxemburg kertben figyeltem fel rá.
Azon a nyáron, a háború utolsó esztendejében
mindennap kimentünk a parkba, előadásainkra
készültünk, vagy csak sütkéreztünk a napon.
Magas, horgas orrú, hajlott hátú férfi volt,
időnként toprongyos koldus, máskor piperkóc világhi,
szegfűvel a gomblyukában, monoklival a szemén.
Nem tudtam mire vélni az ismétlődő átváltozásokat,
s egyszer meg is szólítottam, tüzet kértem tőle.
Éppen koldus volt, sokat keresgélt lyukas zsebeiben,
amíg gyufát nem talált, eközben nem is nézve rám,
fojtott hangon, oroszul káromkodott. Végül tüzet adott,
megkínáltam egy cigarettával, leültünk, s miközben
lehunyttal szemmel, látható élvezettel fújta a füstöt,
óvatosan megkérdeztem „maga is orosz?”
„Odesszából – felelte, és kíváncsian pillantott rám. –
Miért, maga is.” Nevettünk. Később, egy park melletti
teraszra ültünk le, sört rendeltem, kiderült,
még a háború előtt jött ki, nem részletezte, miért,
aztán itt ragadt, kártyázik, rulettezik, ebből él, időnként
nyer, jól megy neki (visszagondoltam múlt heti
jelenéseire, amikor elegáns fehér öltönyben feszített,
monoklival a szemén, és dölyfösen nézegette az elringó
gyönyörű lányokat), máskor meg, láthatom – mutatott
tétován magára –, még nála is elvetemültebb csalókkal
találkozik, akik kifosztják, mindegy, ez az ő sorsa, ma,
de lekésőbb holnap újra nyerni fog. Szerencsére
a szobáját kifizette, még nem rúgták ki, és erősen reméli,
Fortuna feléje fordítja arcát. És én? Diák vagyok? –
kíváncsiskodott. Bólintottam, rendeltem egy újabb sört,
cigarettával is megkínáltam, néztük a sétáló, gyönyörű,
elegáns nőket, az utca filmjét, aztán elváltunk. Hogy mi
történt vele, nem tudom, többé nem láttam,
se koldusként, se világfiként, nyomtalanul tűnt el

a párizsi forgatagban, felszívódott, léggé vált.
 Lehet, hogy mégis nyert, s leugrott Nizzába,
 a tengerpartra, elvégre ott is van kaszinó, lehet,
 megint vesztett, s megkéselték egy sikátorban, amikor a
 nyertes csalókba részegen belekötött. Ki tudja?
 Ki tudhatja? Nyomozni se nyomozhattam utána, hiszen
 nem mutatkoztunk be, a nevét se tudtam.

■ *A vers az írókról valló, jellegzetes Bogdanov-szövegek közé keveredett. Sokat töprengtem, egyáltalán van-e helye itt, a sorozatban, de aztán arra gondoltam, hogy a kezdet kezdetétől inkább ez volt a jellemző a szerteágazó ciklusra, külön-cők, bizarr orosz hajótörtek a párizsi tengerben. S ide, ezek közé a hulló, magányos, sokszor tragikus, máskor tragikomikus, bizarr figurák közé jól beillett az odesszai szerencsejátékos. – Tatjana Bogdanova*

Osztáp Bender feltámadása

Odessza réme. *A nagy kombinátor,*
 kiben együtt munkált a szív és az ész,
 Kolozsvár főterén tűnt fel alkonyatkor,
 lódenkabátban, csak semmi feltűnés.

„De kedves Osztáp, téged a Dnyeszter jegén
 támadtak meg a román határőrök.
 Ki is fosztottak. Nem is volt remény,
 hogy feltámadhat még egyszer a török

alattvalók orosz leszármazottja,
 kikászálódhat a jégtáblák alól,
 s elindulhat megint. Hosszú útja
 ott folytatódott bennünk valahol,

de nem gondoltuk, nem voltak jelek,
 hogy életre kelsz, s éppen Kolozsváron
 kezded el új és izgalmas életed
 majd, átpattanva megint a határon,

Kolozsvár sem Rio de Janeiro,
 Odesszába mész, társaidd már várnak,
 Schmidt hadnagy harcos, ravasz unokái
 szent cél érdekében összeállnak.”

„Nem, kedves Zsenya, nem, kedves herceg,
 Bulat és Andrej. Szovjet-Oroszország
 nem csábít többé. Vissza nem megyek
 Odesszába már. Valljuk be, botorság

lenne hurokba dugni a nyakam,
valahogy nem vonz a légervilág.
A börtönt, tudjátok, mindig megúsztam,
most meghódítom a szép Romániát.

Mindég is voltak itt kincskeresők,
aranyat kutattak a föld alatt,
ástak szegény bús, botor reménykedők,
az arany mindig föld felett maradt.

Én megkeresem, amit elloptak
a határőrök a Dnyeszter jegén.
A milliómból, ami megmaradt,
nem is vitás, hogy csakis az enyém.

És elpattanok majd Amerikába,
tőzsdére viszem minden pénzemet.
Bepalizom az öntelt, hiú, kába
burzsujokat, és nagytőkés leszek.

Lehet, hogy bankár? Most még nem tudom.
Kizsebelek még néhány balekot,
és emelt fejjel megyek ez úton,
adieu, költőim. Néhány kopekot

kérek. Szerencsét ne kívánjatok.
Babonás lettem ott, a jég alatt. –
Osztáp vigyorgott. – Megbocsássatok!”
S helyén csupán egy kérdőjel maradt.

■ *A különös vers kimered a kolozsvári ciklusból, mint egy mutatóujj, s jelzi, hogy a valóság helyére lassan, mindenféleképpen a látomások lépnek. Így jelenik meg egy részleteiben is hiteles, bizarr vízióban Kolozsváron Osztáp Bender, a nagy kombinátor, Ilf és Petrov halhatatlan hőse. A szerzőkkel a költő még a húszas évek végén, egyik moszkvai útja során összeismerkedett, régi barátja, Valentyin Katajev, Petrov bátyja hozta össze őket, és néhány vidám éjszakán át bandáztak együtt, lobogtatva a vidámság lobogóit Moszkva vendéglőiben és kiskocsmáiban. Osztáp Bendernek nagy terve vannak, melyeket a költők elé tár, s a szarkazmus itt már uralg, mutatva azt a világot, ahol a nagy kombinátor s a hozzá hasonló alakok érvényesülhetnek, Osztáp ugyanis nem a föld alatt keresi az aranyat, mint a megszállott, erdélyi kincskeresők, hanem éppenséggel a föld felett. – Tatjana Bogdanova*

Bogdán László fordításai